

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ 2

Примено:	24.09.2013		
Организација:	Број	Прилог	Вредност
07	12/200		

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 31 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12 и 24/13), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по труба за шесто одделение на шестгодишното основно музичко и балетско образование.

**НАСТАВНА
ПРОГРАМА**

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

ТРУБА

ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

**ШЕСТГОДИШНО ОСНОВНО
МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ**

Скопје, 2013

ВОВЕД

Во шестгодишното основно музичко училиште на инструментот труба може да се запишат ученици кои наполниле од 8 до 10 години.

Целта на наставата по труба е на учениците да им се развие љубов кон инструментот и музиката, да се оспособат за изразно солистичко, камерно и оркестарско музицирање, естетско и емоционално вреднување на музичките дела поткрепени со музички знаења по однос на нивната содржина и форма. Учениците се обучуваат и стекнуваат знаења, навики и вештини за изведување на музичките дела и се оспособуваат за самостојна работа на инструментот труба. Наставната програма за труба е да се оспособи ученикот технички да го совлада инструментот за понатамошно школување во средните и високите музички школи и да се изгради во добар сестран уметник.

Наставата се изведува индивидуално. На крајот на учебната година секој ученик полага годишен испит.

- **Неделниот фонд** е 2 часа, односно годишниот фонд е 72 часа.

- **Статус на предметот:** задолжителен.

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ПО ТРУБА ВО VI ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да развива способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да развива способност за следење интонација од инструмент;
- да развива музичка меморија;
- да развива способност за развивање брзина во изведба на сложени технички елементи;
- да развива способност за развивање на различни техники на артикулација;
- да развива способност да ги изведува композициите со пијано придружба;
- да покажува интерес - желба за изведување на јавни настапи, како солистички, камерно, така и со пијано придружба;
- да употребува различна артикулација во изведба на скалите и техничките вежби;
- да развива способност за изведба на скалите и композициите во побрзо темпо;
- да придонесува за негување на култивирани пријатен тон и чиста интонација;
- да развива способност за обликување и водење на тонот;
- да ја совладува употребата на вибрато во изведба на композициите;
- да ја совладува техниката на дишење со помош на дијафрагма;
- да зазема правилно држење на телото при свирењето;
- да ја запознава техниката на свирење скали во опсег на тромбон;
- да ја развива техниката на изведување атака;
- да ја развие синхронизацијата на десната раката, јазикот и дишењето;
- да ја развива способноста за свирење на различните техники на артикулација: легато, стакато, портато и др.;
- да го негува чувството за метро-ритмичка пулсација и темпо,
- да развива способност за свирење мелодии и песни со разновидна ритмичко-мелодиска линија;
- да придонесува за негување на култивирани пријатен тон и чиста интонација;
- да покажува интерес за слушање музика, посета на концерти и други приредби;
- да се оспособува за активно, внимателно слушање на музиката;
- да развива чувство за ритам;
- да развива интерес за изведување на спонтани импровизации на кратки музички мотиви;
- да знае да репродуцира нотен текст (ритмички и мелодиски);
- да развива интерес кон инструментот и музиката;
- да придонесува за развивање на музичката меморија;
- да ја развива способноста да ги изведува скалите и композициите во побрзо темпо;
- да развива чувство за музичка изразност.

2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Тема I: СКАЛИ			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива способност за развивање на различни техники на артикулација; - да презентира легато, стакато на зададените скали; - лесно читање на нотен текст во вилински клуч; - да ги демонстрира скалите технички правилно; - да ги презентира скалите до четири предзнаци; - да ги презентира разложено трозвучите и четворозвучите на соодветните скали; - да ги презентира скалите со осмини ноти; - да ги презентира скалите во побрзо темпо; - да ги презентира трозвучите, четворозвучите на соодветните скали со различен вид на артикулација; - да ги презентира сите трозвучи и четворозвучи; - зададените скали да ги изведува напамет; - да ги презентира скалите во различна метрика (2/4, 3/4). 	<p>C-Dur / a-moll G-Dur / e-moll D-Dur / h-moll A-Dur / fis-moll E-dur/cis-moll F-Dur / d-moll B-Dur / g-moll Es-Dur / c-moll As-dur/f-moll</p>	<p>- Дурска скала</p> <p>- Молска скала</p> <p>Свирење интервали -терци</p> <p>Трозвук-разложен</p> <p>Доминантен четворозвук-разложен</p> <p>Намален четворозвук – разложен</p>	<p>Активност 1 Употреба на скалите во целиот опсег на тромбонот.</p> <p>Активност 2 Користење на скалите по следниот редослед: скала, разложена скала, трозвук, разложен трозвук, четворозвук и разложен четворозвук.</p> <p>Активност 3 Употреба на правилни позиции за одделни тонови во некои скали.</p> <p>Активност 4 Во дурските скали се користи доминантен четворозвук, а во молските намален четворозвук на седмо стапало.</p> <p>Активност 5 Од молските скали се користат само хармонските молски скали.</p> <p>Активност 6 Употреба на различна артикулација и различна метрика.</p> <p>Активност 7 Употреба на метроном за ритмички попрецизна презентација на скалите.</p> <p>- Метод на демонстрација - Метод на објаснување - Дијалогски метод</p>

Тема II: ТЕХНИЧКИ ВЕЖБИ

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива способност за развивање брзина во изведба на сложени технички елементи; - да развива способност за изведба на техничките вежби во побрзо темпо; - да ги препознава и употребува различните техники на артикулација; - да го демонстрира правилно нотниот текст; - да го негува чувството за метро- ритмичка пулсација и темпо; - да ги презентира вежбите во побрзо темпо; - да развива брзина во изведба на осмините; - да демонстрира свирење на вежби со различни нотни вредности; - да издржува тонови со подолги нотни вредности - да изведува вежби со вибрато; - да ја користи дијафрагмата за водење и обликување на тонот. 	<ul style="list-style-type: none"> - Правилно вежбање и користење на динамички вредности- p, f крешендо и декрешендо - Правилно користење на дијафрагмата заедно со техничката вежба -Користење на стакато и легато и портато. 	<ul style="list-style-type: none"> - Дијафрагма - Стакато - Легато - Портато - Метрика -Ритмика 	<p>Активност 1 Употреба на јазикот како средство за повеќе видови на артикулација.</p> <p>Активност 2 Употреба на дијафрагма како средство за обликување на тонот.</p> <p>Активност 3 Развивање брзина во изведба на сложени технички елементи.</p> <p>Активност 4 Користење на метроном.</p> <p>Активност 5 Употреба на правилни позиции за одделни тонови во зададените вежби.</p> <p>- Метод на демонстрација - Метод на објаснување - Дијалошки метод</p>

Тема III: ЕТИДИ			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: - да ги демонстрира зададените етиди во даденото темпо; - да го негува чувството за метроритмичка пулсација; - да го препознава и демонстрира зададениот текст; - да ја препознава интонацијата; - да развива техника на свирење на инструментот и свирење на различни нотни вредности; - да го негува чувството за метроритмичка пулсација; - да ја користи дијафрагмата за водење и обликување на тонот; - да се приспособува за контролата на дишењето.	- Технички етиди- етиди за развивање на техника и синхронизација на десната рака и јазик - Етиди коишто ќе допринесат за развивање на динамиката, аголиката и фразирањето на една композиција	Етиди Артикулација Стакато Легато Динамика Темпо Ритам	Активност 1 Користење на етиди со различен карактер. Активност 2 Употреба на правилниот прсторед за одделни тонови во зададените етиди. Активност 3 Употреба на јазикот како средство за повеќе видови на артикулација во етидите. Активност 4 Водење и обликување на тонот преку користење на дијафрагмата. Активност 5 Фразирање –преку самостојна изведба. Активност 6 Слушање етиди. Активност 7 Користење на метроном. - Метод на демонстрација - Метод на објаснување - Дијалогски метод

Тема IV: КОМПОЗИЦИИ СО ПРИДРУЖБА НА ПИЈАНО

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: - да развива способност за обликување и водење на тонот; - да ја препознава содржината на композијата; - да го демонстрира правилно нотниот текст; - да ги разликува формите на зададените композиции; - да ја користи дијафрагмата за водење и обликување на тонот; - да ги демонстрира композициите напамет за развивање на музичката меморија; - да го презентира уметничкиот израз при интерпретацијата на музичкото дело; - да ги разликува различните стилски карактеристики на зададените музички дела; - да демонстрира прецизност при изведбата на зададените композиции; - да демонстрира способност за слушање на пијаното и заедничко музицирање со израз, фразирање.	- Интонација - Примена на композициите со пијано придружба	Корепетиција Пијано	Активност 1 Анализа на композицијата. Активност 2 Користење на композиции со различен карактер. Активност 3 Користење на композиции од различни епохи. Активност 4 Меморирање на композициите. Активност 5 Обликување и водење на тонот. Активност 6 Употреба на точна интонација и племенит тон во изведба на композициите. Активност 7 Посета на концерти. Активност 8 Учество на концерти и натпревари. Активност 9 Проба со пијано придружба. - Метод на демонстрација - Метод на објаснување - Дијалошки метод

3. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Со оглед на возраста на учениците, часовите по труба треба да вклучуваат различни видови на музички активности. Се препорачува слушање музика во изведба на наставникот (примери од класичната музика, музика од други стилови и жанрови) и снимена, за воочување на нејзиниот карактер и изразните средства, како и за доживување и совладување на наставните содржини, а притоа да се негува чувството за метро-ритмичка пулсација. Обработка на композициите коишто се свират на часовите: теорија на музика, солфеж, итн.

Учениците треба да се навикнуваат на свирење по ноти со почитување на сите ознаки (темпо, динамика), со израз и правилно фразирање со чувствување на ритмот. За посликовито претставување на висината на тоновите и нивното попречиено интонирање треба да се применува пеење на нотниот текст.

Се препорачува посета на концерти во тек на целата учебна година, како и слушање на разновидна музика, а особено на композициите кои ќе се исполнуваат.

препораки за користење на годишниот фонд на часови (ориентационо планирање на наставните часови по наставни теми и целини);

- тема I - Запознавање со програмата - 5 часа;
- тема II - Скали - 15 часа;
- тема III - Технички вежби - 25 часа;
- тема IV - Етиди - 20 часа.
- тема V - Композиции со клавирска придружба - 20 часа.

Наставни средства:

- Инструмент;
- усник;
- сордина;
- учебници по избор на наставникот;
- посета на концерти и други музички манифестации;
- Интернет, образовни софтвери;
- списанија;
- аудио-визуелни средства.

ЛИТЕРАТУРА:

Б. Ангеловски - Методика (технички вежби, вокализи)
Љ. Коскаров: Методика
Ј. Коларж: Школи за труба
П. Клодомир - 1 дел-Методика
Г. Балау - Школа за труба - 1 дел
Ж. Поре - 1 и 2 дел-Методика
М. Шлозберг - Методика- за труба
О. Фридман - Методика за труба
Х. Колин - Методика: 1 и 2 дел
Ј. Кларк - Студија за труба
Ж. Б. Арбан - Методика: 1, 2 и 3 дел

КОМПОЗИЦИИ ЗА ТРУБА СО ПРИДРУЖБА НА ПИЈАНО И СОЛО - КОМПОЗИЦИИ:

Композиции со клавирска придружба

Љ. Коскаров - Популарни композиции - фолклорни пиеси за труба и пијано
А. Рубинштајн - Мелодија
В. Шчелохов - Концерт бр 3
Ј. ед Бара - Фантазија.
Џ. Росини - Наполитанска Тарантела
А. Корели - Соната
Ј. ед Барат - Ориентале
В. А. Моцарт - Концерт
Ж. Порет; Концертино бр, 19 и бр, 20.
И. Шарлие - Пиеса за конкурсно соло
Ф. Менделсон - Песна без збор
П. И. Чајковски - Романса
В. Шчелохов - Концерт БР 1 и 2
Х. Персл - Суита
А. Гедиќе - Концертна Етида

- Ф. Шуберт - Баркарола
 - Ф. Шуберт - Серенада
 - Б. Асафјев - Соната
 - А. Аругуњан - Концертно Скерцо
 - С. Прокофјев - Пет Мелодии
 - В. Глук - Мелодија
 - Д. Шостакович - Концерт бр. 1
 - Е. Сабони - Танц
 - А. Хедгес - Соната
 - В. Шчелохов - Пионерска Суита
- Мелодиски композиции за труба прв дел

Наставникот може да ја зголеми програмата во зависност од техничките и мелодиските можности на ученикот/ученичката.

4. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за музичко изразување, ангажираноста на учениците, посветеноста во работата, како и тимската работа.

При следењето на постигањата на учениците, наставникот треба особено да внимава на индивидуалниот пристап во постигањата на секое поединечно дете. Во текот на наставата редовно се следи развојот на секој ученик. На крајот од секое полугодие се организира јавен час отворен за родителите и другите наставници на кој учениците би имале можност да ги претстават активностите застапени во текот на учебната година и своите постигања.

Се препорачува активно учество на државни и меѓународни натпревари, како и посета на семинари и работилници.

На крајот на учебната година ученикот полага испит со следнава програма:

- скали:** две скали (дурска и молска) разложено со трозвук и четворозвук;
- етиди:** две етиди од наведената литература, со различен карактер (една мелодиска, една техничка);
- композиции:** една композиција по слободен избор.

5. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Целите и задачите на наставниот предмет труба ќе се реализираат во кабинет за индивидуална настава, опремен со потребните наставни и нагледни средства, според нормативот за музичко училиште.

6. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа по предметот труба може да ја изведува лице кое завршило:

- факултет за музичка уметност, студиска програма труба и стекнат назив дипломиран музичар изведувач инструмент труба.

Наставникот треба да има стекнато педагошко-психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

Изготвил: Работна група формирана со решение број 02-345/1 од 19.02.2012 година

Координатор: м-р Анкица Витанова, советник, Биро за развој на образованието

Контролирал: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор

Одобрил: м-р Весна Хорватовиќ, директор

Потпис и датум на утврдување на наставната програма

Наставната програма по труба за шесто одделение на шестгодишното основно музичко и балетско образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Бр. 11-49911
17 09 2012 год.
СКОПЈЕ

на ден _____

Скопје

Министер,

Спирос Ристовски